

Nr 52.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående gäldandet av kostnader för inköp av segelfartyget G. D. Kennedy m. m.; given Stockholms slott den 22 februari 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlatande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Carl Malmroth.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Departementschefen, statsrådet Malmroth anför:

Med anledning av en utav marinförvaltningen i skrivelse den 24 oktober 1923 gjord framställning i ämnet bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 12 november 1923 marinförvaltningen att i enlighet med ett mellan ämbetsverket och rederiaktiebolaget Transatlantic träffat preliminärt avtal för kronans räkning inköpa nämnda bolag tillhöriga fartyget G. D. Kennedy samt ställde för detta ändamål till marinförvaltningens förfogande ett belopp av 128,500 kronor, att utgå från det i 1923—1924 års rikstat uppförda anslaget till oförutsedda utgifter. Härjämte förklarade Kungl. Maj:t sig vilja framdeles taga under övervägande, huruvida nämnda anslag

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 39 häft. (Nr 52.) 372 24 1

skulle för sålunda använt belopp tillgodoföras ersättning från den under marinförvaltningens förvaltning stående fonden för krigsfartygs byggande.

Jag anhåller nu att få underställa Kungl. Maj:ts prövning sistberörda spörsmål ävensom, i samband därmed, frågan om gäldandet av kostnaderna för vissa erforderliga ändrings- och kompletteringsarbeten å det av kronan inköpta fartyget.

Framställning
av marinför-
valtningen.

I sin förenämnda skrivelse den 24 oktober 1923 anförde marinförvaltningen följande.

Under de senare åren hade från marinens myndigheter upprepade gånger framhållits behovet av ny segelfartygsmateriel för skeppsgossarnas övningar. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 juli 1923 med utlåtande över försvarsrevisionens betänkande hade marinförvaltningen och chefen för marininstaben även berört denna fråga. Dessförinnan hade marinförvaltningen senast den 14 mars 1923 avgivit yttrande till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående en hemställan från stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona om åtgärder för nyssnämnda behovs tillgodoseende. Sedermera hade högste befälhavaren över kustflottan i skrivelse den 23 augusti 1923 angående inspektion av skeppsgosseavdelningen ytterligare understrukt behovet av ett nytt övningsfartyg för skeppsgossarna samt föreslagit inköp av ett för ändamålet lämpligt segelfartyg.

I förenämnda yttrande den 14 mars 1923 hade marinförvaltningen framhållit, att de undersökningar, ämbetsverket ditintills utfört rörande möjligheterna att från handelsflottan erhålla ett för skeppsgossarnas övningar lämpligt fartyg, icke lämnat tillfredsställande resultat. Vid sidan av den i yttrandet omnämnda utredningen angående beräknade kostnader för byggande av ett övningsfartyg å Karlskrona varv hade marinförvaltningen emellertid fortsatt nyssberörda undersökningar rörande sådana segelfartyg inom handelsflottan, som möjligen skulle kunna tänkas användbara för ändamålet. Fler-talet dylika fartyg hade dock befunnits i ett sådant tillstånd, att de icke lämpligen kunde ifrågakomma. Ett undantag härifrån utgjorde skolskeppet G. D. Kennedy, tillhörande rederiaktiebolaget Transatlantic i Göteborg. Då ett förvärvande av detta fartyg syntes marinförvaltningen ändamålsenligt, hade ämbetsverket inlett underhandlingar härom med rederiet. Såsom resultat av dessa underhandlingar förelåge ett preliminärt villkorligt köpeavtal. Med överlämnande av detsamma ville marinförvaltningen nu underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Bland övningsfartygen för skeppsgossar vore det endast Najaden och Jarramas, som numera fyllde rimliga krav på dylika fartyg. Å Najaden och Jarramas kunde emellertid plats icke beredas för flera än 188 skeppsgossar. Gällande stat för skeppsgossekåren upptog 600 skeppsgossar, fördelade på tre årskurser, av vilka emellertid den äldsta karlskreves i april månad och icke övades å skeppsgossefartygen. Antalet skeppsgossar i de båda yngsta kurserna torde tillsammans kunna beräknas till något över 400. Vid sådant förhållande syntes det vara ofrånkomligt, att åtgärder vidtoges för att såvitt möjligt bereda de skeppsgossar, som ej finge plats på Najaden och Jarramas, tillfälle till utbildning å segelfartyg, som lämpade sig för ändamålet ifråga. Härvid vore att märka, att även med av försvarsrevisionen föreslagen reducering av skeppsgossekårens stat skulle det sammanlagda antalet skeppsgossar uppgå till 500. Å skeppet G. D. Kennedy beräknades plats kunna beredas för omkring 200 skeppsgossar.

Skeppsgossebriggen Gladan befunno sig på grund av sin ålder i ett sådant tillstånd, att en genomgripande reparation erfordrades, om fartyget skulle

bliva något så när användbart. Såsom av högste befälhavarens över kustflottan ovannämnda skrivelse framginge, torde i allt fall avsevärda olägenheter vid Gladans användning såsom övningsfartyg komma att kvarstå även efter en kostsam reparation. Rörande Gladans sanitära beskaffenhet hänvisade marinförvaltningen till förutvarande avdelningschefens för skeppsgosseavdelningen den 15 september 1923 avgivna generalrapport. Förslag angående ombyggnad av Gladan hade även väckts men av marinförvaltningen icke funnits ändamålsenliga.

Kostnaden för byggandet vid Karlskrona varv av ett nytt skeppsgossefartyg av Jarramas typ beräknades till omkring 350,000 kronor. Denna summa hade synts ämbetsverket för hög för att kunna upptagas bland beräkningarna över marinförvaltningens anslagskrav för budgetåret 1924—1925.

Under sådana omständigheter hade marinförvaltningen emellertid ansett sig böra i arbetsplanen för innevarande budgetår tillsvidare reservera ett betydande belopp för Gladans reparation. Arbetena därmed hade likväl ännu icke igångsatts i avvaktan på resultatet av förda underhandlingar rörande inköp för flottans räkning av ett för ändamålet lämpligt fartyg.

Marinförvaltningen hade i detta ärende samrätt med chefen för marin-staben och högste befälhavaren över kustflottan. Under återopande av vad tidigare i ärendet blivit anfört finge marinförvaltningen såsom myndigheternas gemensamma uppfattning uttala, att ett antagande av det preliminära avtalet rörande inköp av skolskeppet G. D. Kennedy syntes innebära avsevärda fördelar för statsverket, vadan myndigheterna sålunda tillstyrkte inköp av fartyget i enlighet med detta avtal.

Köpesumman för fartyget utgjorde 128,500 kronor. För dess användning såsom övningsfartyg erfordrades emellertid åtskilliga kompletterings- och ändringsarbeten. Inredande av ett nytt trossäck och upptagande av nya ventiler, vilka arbeten ovillkorligen måste utföras, beräknades draga en kostnad av omkring 40,000 kronor. För fartygets övertagande erfordrades följaktligen ett disponibelt belopp av 168,500 kronor. Detta syntes marinförvaltningen böra i första hand täckas av för försäljningen enligt kungl. brev den 25 augusti 1922 av pansarbåtarna Thordön och Tirfing inflytande medel, 98,110 kronor, samt till återstående del av de medel, som väntades inflyta vid den försäljning av vissa fartyg, som kunde komma att äga rum jämlikt kungl. brev den 12 oktober 1923. Därest sistnämnda medel icke skulle visa sig härtill förslå, torde medel få för ändamålet disponeras av den anvisning, som under anslaget till flottans nybyggnad och underhåll stode till marinförvaltningens disposition.

Enligt nyssnämnda båda brev skulle inflytande försäljningsmedel tillföras fonden för krigsfartygs byggande, vadan ett bifall till ämbetsverkets nu framställda förslag skulle innebära en ändring i vad sålunda föreskrivits.

Kostnaden för övriga efter inköpet erforderliga arbeten å fartyget kunde bestridas av till ämbetsverkets förfogande stående medel från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, i första hand från det för Gladans reparation reserverade beloppet.

Det preliminära köpeavtalet gällde till och med den 15 november 1923. Om ett inköp av fartyget nu kunde komma till stånd, skulle detta innebära den fördelen, att erforderliga ändringsarbeten kunde vidtagas i så god tid, att fartyget skulle kunna användas för skeppsgossarnas övningar sommaren 1924. I annat fall såge marinförvaltningen sig nödsakad att nedlägga avsevärda kostnader på den åldriga övningsbriggen Gladan, vilket ämbetsverket i likhet med chefen för marin-staben och högste befälhavaren över kustflottan, sedan numera möjlighet föreläge att för rimlig kostnad erhålla ett annat och rymligare övningsfartyg, icke funne ändamålsenligt.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte ej mindre bemyndiga ämbetsverket att i enlighet med förenämnda preliminära köpeavtal förvärva skolskeppet G. D. Kennedy än även föreskriva, att för gäldande av köpesumman ävensom för upptagande av nya ventiler och för inredande av ett nytt trossdäck finge tagas i anspråk dels för försäljningen av pansarbåtarna Thordön och Tirfing inflytande medel, 98,110 kronor, dels därutöver erforderligt belopp av de medel, som väntades inflyta vid den försäljning av vissa fartyg, som kunde komma att äga rum jämlikt kungl. brev den 12 oktober 1923.

Departements-
chefen.

Vad i ärendet sålunda förekommit syntes mig till fullo ådagalägga ett synnerligen starkt behov av ny segelfartygsmateriel för skeppsgossarnas övningar. Ett av skeppsgossefartygen — den 66-åriga briggen Gladan — befann sig i sådant skick, att detsamma av myndigheterna förklarats vara ur såväl sjövärdighets- som hygienisk synpunkt odugligt för sitt ändamål, och även efter en genomgripande och kostsam reparation av fartyget skulle betydande olägenheter kvarstå vid dess användande såsom övningsfartyg. Genom det av myndigheterna förordade inköpet av skeppet G. D. Kennedy skulle flottan kunna tillföras ett för berörda övningsändamål lämpligt fartyg av sådan storlek och beskaffenhet, att det, i motsats till de dåvarande skeppsgossefartygen, kunde användas även för expeditioner till avlägsnare farvatten. Gentemot den för fartyget begärda köpeskillingen, 128,500 kronor, fann jag icke anledning till någon erinran. Enär såsom förut nämnts det av marinförvaltningen med fartygets ägare avslutade preliminära köpeavtalet endast gällde till och med den 15 november 1923, krävdes emellertid ett hastigt avgörande i ärendet. För en snar lösning av frågan talade också den omständigheten, att man därigenom undginge kostnaderna för den reparation av briggen Gladan, som oförtövat måste igångsättas, därest man nödgades räkna med möjligheten av att densamma jämväl under nästkommande sommar skulle behöva tagas i bruk såsom övningsfartyg.

Beträffande gäldandet av kostnaderna för inköpet av segelfartyget G. D. Kennedy hade marinförvaltningen föreslagit, att härför måtte få disponeras medel, som influtit eller beräknades komma att inflyta vid försäljning av vissa utrangerade fartyg. Emellertid skulle dessa medel, jämlikt beslut av Kungl. Maj:t, tillgodoföras fonden för krigsfartygs byggande. Vid sådant förhållande och då frågor om förfogande över fondens tillgångar ansetts böra underställas riksdagens prövning, syntes dessa medel icke för det dåvarande kunna tagas i anspråk för här avsett ändamål. Icke heller någon annan utväg för de med köpet förenade kostnadernas bestridande stod till buds utom den att härför, åtminstone tillfälligtvis, anlita anslaget till oförutsedda utgifter.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden fann jag mig böra tillstyrka det av Kungl. Maj:t den 12 november 1923 i ämnet fattade beslutet, varigenom, såsom redan inledningsvis omnämnts, Kungl. Maj:t bemyndigade

marinförvaltningen att i enlighet med det preliminära avtalet inköpa fartyget G. D. Kennedy samt för detta ändamål ställde till marinförvaltningens förfogande ett belopp av 128,500 kronor, att utgå från anslaget till oförutsedda utgifter.

I avseende å fonden för krigsfartygs byggande vill jag nämna, att densamma utgör en slopningsfond, vilken såsom inkomst tillgodoföres värdet av materialier vid slopandet av äldre fartyg — vare sig materialierna försäljas eller inlevereras till vederbörande materialförråd mot ersättning enligt verkställd uppskattning — efter avdrag av de kostnader, som uppkomma vid slopningsarbetet. Vid 1923 års utgång uppgick fondens behållning till 226,428 kronor 3 öre.

Enär anslaget till oförutsedda utgifter bör beredas ersättning för de av anslaget bestridda kostnaderna för inköp av fartyget G. D. Kennedy, och då fonden för krigsfartygs byggande lämpligen synes kunna tagas i anspråk för sådant ändamål, finner jag mig nu böra föreslå, att till riksdagen avlättes framställning om att berörda kostnader, uppgående till 128,500 kronor, måtte få gäldas av medel ur nämnda fond.

I sin förut omförmälda skrivelse den 24 oktober 1923 har marinförvaltningen hemställt om anvisande av 40,000 kronor till täckande av kostnaderna för inredning av ett nytt trossdäck och upptagande av nya ventiler å fartyget. Jämväl dessa kostnader synas mig böra bestridas av omförmälda fond, och torde alltså medgivande härtill böra av riksdagen inhämtas.

Övriga ändrings- och kompletteringsarbeten, som erfordras för att göra fartyget användbart för sitt nya ändamål, kunna bekostas av till marinförvaltningens förfogande ställda medel.

I enlighet med vad jag nu föreslagit skulle av fonden för krigsfartygs byggande tagas i anspråk (128,500 + 40,000 =) tillhoppa 168,500 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av fonden för krigsfartygs byggande må användas dels ett belopp av 128,500 kronor för beredande av ersättning till förslagsanslaget till oförutsedda utgifter för bestridandet jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 november 1923 av kostnaderna för inköp av segelfartyget G. D. Kennedy, dels ock ett belopp av 40,000 kronor för utförande av vissa ändringsarbeten å samma fartyg.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Lindman.